

**ANONİM ŞİRKETİN HAKLI SEBEPLE FESHİNE İLİŞKİN
TTK M. 531 HÜKMÜNÜN ZAMAN BAKIMINDAN
UYGULANMASI**

*Application in Terms of Date of Art. 531 Turkish Commercial Code
Regarding Just Termination of Joint Stock Company*

Hayrettin ÇAĐLAR *
Esra KAŐAK **

ÖZ

6762 sayılı Kanunda öngörölmemiş olan anonim Şirketlerin haklı sebeple feshi kurumu, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 531 ile bir azınlık hakkı olarak Türk hukukuna girmiştir. Eski hukuk ile yeni hukuk arasındaki bu düzen farkı sebebiyle TTK m. 531 hükmünün zaman bakımından uygulanmasına ilişkin çeşitli meseleler gündeme gelmektedir. Çalışmada, bu hakkın, kanunun yürürlüğe girmesinden önce kurulan anonim Şirketler hakkında derhal yürürlüğe girip girmeyeceği, pay sahiplerine haklı sebeple fesih hakkı tanıyan, esas sözleşme hükümlerinin hukuki akıbeti ve hakkı kullanan pay sahiplerinin, Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden önce meydana gelen olaylara dayanıp dayanamayacağı meselelerine çözüm aranmıştır.

Anahtar Sözcükler: Haklı Sebep, Fesih Davası, Zaman Bakımından Uygulanma, Yürürlük Hukuku, Uygulama Hukuku

---

* Doç. Dr. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku ABD Öğretim Üyesi.

** ArŐ. Gör. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku ABD Öğretim Elemanı.

ABSTRACT

Just termination of joint stock companies, which was not regulated in the law no. 6762, has been introduced into Turkish law as a minority right with Art. 531 of Turkish Commercial Code, law no. 6102. Because of difference between old and new law orders, various matters regarding application of Art. 531 in terms of date become a current issue. Matters of whether this right inures at once for joint stock companies which formed before the code entered into force, legal circumstance of charter clauses, which vests right of just termination to shareholders, and whether shareholders that exercise this right may adduce events which occurred before Turkish Commercial Code came into effect are sought a solution in this study.

Keywords: Just cause, Action for termination, Application in terms of date, Law of effectiveness, Law of application

I. Haklı Sebep ile Fesih Davasına İlişkin Temel Esaslar

A. Kurumun Düzenleniş Biçimi

Anonim şirketlerin haklı sebeple feshine ilişkin bir düzenleme 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda yer almamaktaydı¹. Anonim şirketin haklı sebeple feshi, mehzaz İsviçre Borçlar Kanunu'nun 736. maddesinin 4. fıkrasında yer almasına rağmen bu hükmün 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununa alınmaması, doktrinde bu konuda Kanunda olumsuz bir boşluk olduğu ve bu sebeple kıyas yolu ile doldurulamayacağı, dolayısıyla mahkemeden anonim şirketin feshinin talep edilemeyeceği şeklinde yorumlanmış; bununla birlikte esas sözleşmeye hüküm konularak pay sahiplerine böyle bir hakkın verilebileceği genellikle kabul edilmiştir².

¹ Bu karşın 6762 sayılı Kanunda kolektif şirketlerin (m. 187), komandit şirketlerin (m. 267'deki atıf dolayısıyla m. 187), limited şirketlerin (m. 549/4, 551/2) haklı sebeple feshi hükme bağlanmıştı. Ayrıca 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 535. maddesinin 7. fıkrası adi şirketin haklı sebeple feshini düzenlemekte idi.

² Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Erdem, Nuri, Anonim Ortaklığın Haklı Sebep ile Feshi, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012, s. 37-38; Şahin, Ayşe, Anonim Ortaklığın Haklı Sebep ile Feshi, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013, s. 36-40 ve 320; İlbasmış Hızlısoy, Özlem, Anonim Şirketin Haklı Sebep ile Feshi, Adalet Yayınevi, Ankara 2016; s. 16-20. Ayrıca bkz. TTK m. 531 gerekçesi: "Bu madde 6762 sayılı Kanunda öngörülmemiş bir kurumu hukukumuzda

Yargıtay ise, anonim şirketin haklı sebeple feshinin talep edilemeyeceği yönünde içtihat oluşturarak çoğunluk görüşün yanında yer almıştır³.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 531. maddesi ile anonim şirketin haklı sebeple feshi kurumu bir *azınlık hakkı* olarak Türk hukukuna girmiştir⁴. Düzenlemeye göre haklı sebeplerin bulunması halinde sermayenin en az onda birini veya halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahipleri, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini isteyebilir. Mahkeme, fesih yerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir.

B. Amacı

Anonim şirketlerde, çoğunluk ilkesi hâkimdir. Bu sebeple çoğunluk gücünü elinde bulunduran pay sahiplerinin güçlerini kötüye kullanmaları olasılığına karşı, azınlık pay sahiplerinin korunması ihtiyacı doğmaktadır. Bu ihtiyacı karşılamak üzere azınlık pay sahiplerine tanınan diğer haklar yanında⁵, haklı sebeplerin varlığında şirketin feshini talep hakkı tanınmıştır.

---

kazandırmaktadır. 6762 sayılı Kanununun haklı sebeplerle feshi düzenlememiş olması, yargı kararlarında ve öğretide hem tartışılmış hem de eleştirilmiştir. Tartışma, boşluğun niteliğiyle ilgiliydi. Bazıları kaynak İsv. BK 736, b.4 hükmünün 6762 sayılı Kanuna alınmamış olmasının Kanunda olumlu bir boşluk yarattığı, bu boşluğun kıyas yoluyla veya Türk Medenî Kanununun 1 inci maddesinden yararlanılarak doldurulması gerektiği görüşünü savunmuştur. Hâkim öğreti ve Yargıtay boşluğun olumsuz olduğunu, bu nedenle Türk hukukunda böyle bir imkân bulunmadığını ileri sürmüşlerdi. Ancak, Türk hukukunda böyle bir kurumun bulunmasının yararlı olacağı çoğunluk tarafından kabul edilmekteydi”.

³ İlgili Yargıtay kararları için bkz. Şahin, s. 39, dipnot 144; İlbasmış Hızlısoy, s. 17-18, dipnot 59 ve 51.

⁴ Anonim şirketin haklı sebeple feshi kurumu İsviçre Borçlar Kanunu'na 1936 yılında girmiştir. İlk halinde esas sermayenin %20'sine sahip olan pay sahiplerinin haklı sebeplerin varlığı halinde mahkemeden anonim şirketin feshini talep edebileceği hükme bağlanmıştır. 1991 yılında yapılan değişiklik ile esas sermayenin %10'na sahip olan pay sahiplerine dava açma hakkı tanınarak oran indirilmiş, bunun yanında hâkimin fesih yerine duruma uygun düşen ve kabul edilebilir bir başka çözüme karar verebileceği de hükme eklenmiştir. Nihayet 2007 yılında sunulan tasarıda oran %5'e indirilmekte; ayrıca oyların %5'ine sahip olan veya paylarının itibari değeri 1 milyon İsviçre Frangı olan pay sahiplerine de dava açma hakkı tanınmaktadır (Ayrıntılı bilgi için bkz. Erdem, s. 24-35; İlbasmış Hızlısoy, s. 22-24; Şahin, s. 81-86; von der Crone, Hans Caspar, Aktienrecht, Stämpfli Verlag AG, Bern 2014, § 8 N 296).

⁵ Pay sahiplerine tanınan bireysel haklar yanında ayrıca azlık pay sahiplerine, azınlık pay sahiplerinin kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin şirketin kuruluşundan ve sermaye

Haklı sebeple fesih davası, esas itibariyle azınlık pay sahiplerini, gücünü kötüye kullanan çoğunluk pay sahiplerine karşı koruma amacı taşır⁶. Burada çoğunluğun gücünü kötüye kullanması, azınlığın talebi üzerine mahkeme tarafından şirketin feshine karar verilerek engellenir⁷.

Haklı sebeple fesih davası, caydırıcı/önleyici bir etkiyi de haizdir⁸. Çünkü çoğunluk pay sahiplerinin anonim şirketin devamında büyük menfaatleri söz konusudur ve bu durum onları, elinde şirketin feshini talep edebilme gibi etkili bir güç bulunan azınlığa karşı daha dikkatli davranmaya sevk eder⁹. Bununla birlikte haklı sebeple fesih davası, azınlığın çoğunluk pay sahipleri ile aynı görüşte olmadığı her durumda çoğunluğa karşı kullanabileceği bir tehdit veya baskı aracı haline dönüştürülmemelidir¹⁰.

---

artırımından doğan sorumluluğunun sulh ve ibra yoluyla kaldırılmasını önleyebilmesi (TTK m. 559), genel kurulu toplantıya çağırma ve gündeme madde eklenmesini isteme hakkı (TTK m. 411-412), finansal tabloların müzakeresini erteleme hakkı (TTK m. 420), özel denetçi atanmasını talep hakkı (TTK m. 439), pay senedi bastırılmasını isteme (TTK m. 486) hakkı tanınmıştır.

⁶ Bertsch, Wilfried, *Die Auflösung der Aktiengesellschaft aus Wichtigen Gründen*, Verlag H. R. Sauerländer & Co., Aarau, 1947, s. 16; Schucany, Emil, *Kommentar zum schweizerischen Aktienrecht*, 2. Auflage, Zürich 1960, Art 736 OR, N 5; Bürgi, W. Wolfhart, *Das Obligationenrecht*, 5. Teil, Die Aktiengesellschaft, b/2: Art. 698-738, Schulthess & CO AG, Zürich 1969, Art. 736, N 39; Tekinalp, Ünal, "Türk Ticaret Kanunundaki Boşluk: Anonim Ortaklığın Önemli Nedenlerle Feshi, Çoğunluk Gücünün Kötüye Kullanılmasına Karşı Bir Araç", İktisat ve Maliye Dergisi, C. XXI, S. 8, s. 321. Stäubli, Christoph, *Basler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Obligationenrecht II*, Art. 530-964 OR, Art. 1-6 SchlT AG, Art. 1-11 ÜBest (GmbH), Art. 1-2 ÜBest (Rechnungslegung 2011), Art. 1-3 ÜBest (GAFI 2014), 5. Auflage 2016, (Herausgeber: Honsell, Heinrich; Vogt, Nedim Peter; Watter, Rolf), Art. 736 OR, N 17; Beeler, Lukas/von der Crone, Hans Caspar, "Auflösungsklage nach Art. 736 Abs. 4 OR. Entscheid des Schweizerischen Bundesgerichts 4A 475/2009 vom 5. März 2010 in Sachen X (Beschwerdeführerin/Klägerin) gegen Y SA (Beschwerdegegnerin/Beklagte)", *Schweizerische Zeitschrift Für Wirtschafts- und Finanzmarktrecht*, 2010, s. 332; von der Crone, § 8 N 258; Trezzini, Francesco, *Kurz Kommentar OR*, (Herausgeber: Honsell, Heinrich), Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel 2014, Art. 736 OR, N 9; Böckli, Peter, *Schweizer Aktienrecht*, 4. Auflage, Schulthess Juristische Medien AG 2009, s. 2318; Enderli, Thomas/Vogt, Hans-Ueli, "Die Auflösung einer Aktiengesellschaft aus wichtigen, gründen und Anordnung einer anderen sachgemässen Lösung" (Art. 736 ziff. 4 OR)-Bemerkungen aus Anlass von BGE 136 III 278 ff." *Recht-Zeitschrift für juristische Weiterbildung und Praxis*, Stämpfli Verlag AG, Bern 2010, s. 241; ayrıntılı bilgi için bkz. Erdem, s. 8-15; Şahin, s. 50 vd.

⁷ Bkz. Enderli/Vogt, s. 241.

⁸ Bertsch, s. 18; Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel, § 55, N 59; Tekinalp, Önemli Sebep, s. 321; Şahin, s. 54.

⁹ Tekinalp, s. 322; Şahin, s. 54.

¹⁰ Bu konuda kz. ve karş. Bürgi, Art. 736, N 39; Tekinalp, Önemli Sebep, s. 326.

Çoğunluğun gücünü kötüye kullanmasından kaynaklanmamakla beraber pay sahipleri bakımından şirketin devamını objektif olarak çekilmez hale getiren başka durumlar da ortaya çıkabilir ve bu hallerde, fesih davası pay sahiplerine bir çözüm yolu sunar¹¹.

C. Haklı Sebeplerin Tayini

Hâkim ancak “*haklı sebep*”lerin¹² varlığı halinde şirketin feshine karar verebilir. Haklı sebep kavramı, kanunda tanımlanmamış; haklı sebep teşkil edebilecek durumlara örnek kabilinden yer verilmemiştir. İleri sürülen sebebin haklı olup olmadığı, somut hukuki ilişkinin ve taraflar arasındaki menfaatler dengesinin değerlendirilmesi neticesinde hukuka ve hakkaniyete göre hâkim tarafından belirlenecektir (TMK m. 4). Davalı anonim şirketin küçük, kapalı (aile) tip bir şirket mi yoksa payları atomize olmuş halka açık bir şirket mi olduğu da sebebin haklılığının belirlenmesinde önem taşır. Çünkü kapalı bir anonim şirketin feshini haklı gösterecek bir olgu, halka açık bir anonim şirket açısından önemsiz kalabilir¹³.

İlk olarak çoğunluğun, gücünü kötüye kullanarak *devamlı surette* şirketin ve azınlık pay sahiplerinin menfaatlerine aykırı hareket etmesi haklı sebep sayılabilecek durumlar arasında yer alır¹⁴. Çoğunluğun tüm yönetim kadrolarını ele geçirip, yöneticilere yüksek oranda ücret vermesi ve hiç kâr dağıtılmaması, şirkete yabancı ve şirketin amacı ile bağdaşmayan işler yapması, azınlığın haklı taleplerini devamlı hukuka aykırı olarak reddetmesi

¹¹ Bertsch, s. 16. Ayrıca bkz. ve karşı. Şahin, s. 53. Haklı sebeple fesih davasının çeşitli işlevleri hakkında bkz. Erdem, s. 16 vd.

¹² Mehaz İsviçre Borçlar Kanunu m. 736/4’te haklı sebep kavramı için “*wichtiger Grund*” (önemli sebep) ifadesi kullanılmıştır. “*Haklı sebep*” kavramının daha isabetli olduğu yönünde bkz. Çamoğlu, Ersin, *Kollektif Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi ve Ortağın Haklı Sebeple Çıkarılması*, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008, s. 21. “*Haklı sebep*” kavramı ile ilgili yerli ve yabancı terminoloji hakkında bkz. Erdem, s. 76-77; Şahin, s. 35-36.

¹³ Bu konuda ayrıntılı açıklamalar için bkz. ve karşı. Erdem, s. 154-155; Şahin, s. 183 vd.; İlbasmış Hızlısoy, s. 74.

¹⁴ Bu konuda bkz. ve karşı. Bürgi, Art. 736 OR, N 50; Beeler/von der Crone, s. 334; Habegger, P./ Benedick, G., *Handkommentar zum Schweizer Privatrecht*, Herausgeber: Marc Amstutz Peter Breitschmid, Andreas Furrer, Daniel Girsberger, Claire Huguenin, Markus Müller-Chen, Vito Roberto, Alexandra Rumo-Jungo, Anton K. Schnyder, Schultess 2007, Art. 736 OR, N 8; von der Crone, § 8 N 266; Stoffel, A. Walter, “*Gesellschaftsrecht 2010*” Schweizerische Zeitschrift für Wirtschafts- und Finanzmarktrecht, Schulthess Juristische Medien AG 2010, s. 71; ayrıca bkz ve karşı. Erdem, s. 113 vd.; Şahin, 140 vd.; İlbasmış Hızlısoy, s. 84 vd.

hakkın kötüye kullanılması durumlarına örnek olarak gösterilebilir¹⁵.

Şirketin, *çöküşüne sebep olacak şekilde kötü yönetilmesi* de fesih bakımından haklı sebep olabilir¹⁶. Çünkü anonim şirketin amacı kâr elde etmek olduğundan, bu amaca ulaşmak artık kesin olarak imkânsız ise anonim şirket varlık sebebini kaybeder¹⁷. Pay sahipleri arasındaki şahsi uyuşmazlıklar, eğer ilişkileri *objektif ve sürekli olarak* katlanılmaz hale getiriyorsa, uyuşmazlık sebebi ile şirketin devamı mümkün görünmüyorsa haklı sebep sayılabilir¹⁸.

Çoğunluğun gücünü kötüye kullanacağına dair açık bir korku¹⁹, sırf azınlığı zarara uğratmak amacıyla yapılmaması veya bu sonucu doğurmaması kaydıyla işletme konusunun değiştirilmesi haklı sebep sayılmaz²⁰. Anonim şirketlerde genel kurul ve yönetim kurulu, çoğunluk ilkesine göre karar aldığı için (karş. TTK m. 390 ve 421), bu kurullardan çıkacak kararlara da çoğunluğun iradesi hâkim olur. Bu sebeple çoğunluk pay sahipleri tarafından alınan kararların *sırf* azınlık pay sahipleri tarafından kabul edilmemesi de anonim şirketin feshi için haklı sebep teşkil etmez²¹.

D. Hukuki Sonuçlar

Haklı sebeple anonim şirketin feshini düzenleyen 531. maddede haklı sebeplerin varlığında mahkemenin feshe yahut fesih yerine, payların karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebileceği hükme bağlanmıştır. Şirketin feshini haklı gösteren sebeplerin varlığına rağmen, şirketin devamının menfaatler dengesine daha uygun olacağına kanaat getiren mahkeme, fesih kararı vermek zorunda olmayıp duruma uygun düşen ve kabul edilebilir bir diğer çözüme de karar verebilir²².

¹⁵ Örnekler için bkz. ve karş. Bürgi, Art. 736 OR, N 50; Stoffel, s. 71; BSK OR II-Stäubli, Art. 736 OR, N 24; KUKO OR- Trezzini, Art. 736 OR, N 9.

¹⁶ Bu konuda ayrıntılı bilgiler için bkz. ve karş. Beeler/von Der Crone, s. 335; BSK OR II-Stäubli, Art. 736 OR, N 24; von der Crone, § 8 N 267; Erdem, s. 151 vd.; Şahin, s. 213 vd.; İlbasmış Hızlısoy, s. 169 vd.

¹⁷ Bu hususta bkz. Beeler/von der Crone, s. 335; von der Crone, § 8 N 267.

¹⁸ Bu konuda bkz. ve karş. Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel, § 55, N 81; von der Crone, § 8 N 264. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. ve karş. Erdem, s. 154 vd.; Şahin, s. 183 vd. ; İlbasmış Hızlısoy, s. 173 vd.

¹⁹ BSK OR II-Stäubli, Art. 736 OR, N 25.

²⁰ Bu hususta bkz. Bürgi, Art. 736 OR, N 52.

²¹ Bkz. Beeler/von der Crone, s. 332; von der Crone, § 8 N 262.

²² Bkz. TTK 531. madde gerekçesi.

Şirketin feshi davasının, genel kurul kararlarının iptali veya sorumluluk davası açma veyahut yönetici ve temsilcilerin yetkilerinin geri alınması veya sınırlandırılması gibi kanunda yer alan diğer hukuki yollara nazaran *tâli nitelikte* bir dava olduğu kabul edilmektedir²³. Şirketin feshi, azınlığın haklı menfaatlerini korumada bir “*ultima ratio*”dur²⁴. Azınlık pay sahipleri, haklı menfaatlerini, ancak kanunda veya esas sözleşmede öngörülen daha hafif başka bir hukuki vasıtayla koruyamaması halinde, şirketin feshini talep edebilir²⁵. Bununla birlikte kanunda veya esas sözleşmede öngörülen daha hafif diğer hukuki vasıtaların mutlak anlamda tüketilmesi gerekli değildir²⁶. Diğer hukuki vasıtalara başvurmanın pay sahibi bakımından “*kabul edilebilir (zumutbar) olmaması*” yeterli olup²⁷, kabul edilebilirlik somut olaya göre belirlenir²⁸.

Şirketin feshi, hem diğer hukuki çarelere (iptal davası, sorumluluk davası gibi) hem de madde metninde düzenlenen diğer çözümlere göre tali niteliktedir²⁹. Bu sebeple hâkim, davanın dayandığı durumun anonim şirketin feshinden başka, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmaları veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir başka bir çözüm ile ortadan kaldırılıp kaldırılamayacağını da araştırmalıdır³⁰. Eğer fesih davasının dayandığı durum taraflara daha az yük getirecek bir başka çözüm ile bertaraf

²³ Bu konuda bkz. ve karşı. Beeler/von der Crone, s. 332; Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel, § 55 N 110; von der Crone, § 8 N 263; von Büren/Stoffel/Weber, N 1315.

²⁴ Bu hususta bkz. ve karşı. Bertsch, s. 17; Tekinalp, s. 322; Habegger/Benedick, Art. 736 OR, N 10; Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel, § 55, N 110; Beeler/von der Crone, s. 332; Böckli, s. 2319; BSK OR II-Stäubli, Art. 736 OR, N 21; von der Crone, § 8 N 263; KUKO OR-Trezzini, Art. 736 OR N 9.

²⁵ Karş. Schucany, Art. 736 OR, N 5; Bürgi, Art. 736 OR, N 43; Von Steiger, F. (Çev. Tahir Çağa): İsviçrede Anonim Şirketler Hukuku, İstanbul 1968, s. 397; Habegger/Benedick, Art. 736 OR, N 10; Beeler/von der Crone, s. 332; von der Crone, § 8 N 263.

²⁶ Bkz. ve karşı. von Steiger (Çev. Tahir Çağa), s. 397; Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel, § 55, N 110; Beeler/von der Crone, s. 332; von der Crone, § 8 N 260; von Büren, Roland/Stoffel, Walter A./Weber, Rolf H., Grundriss des Aktienrechts mit Berücksichtigung der laufenden Revision, 3. Auflage, Schulthess Juristische Medien AG 2011, N 1316.

²⁷ Bu hususta bkz. Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel, § 55, N 110; Beeler/von der Crone, s. 332.

²⁸ Bertsch, s. 50-51.

²⁹ Beeler/von der Crone, s. 332; BSK OR II- Stäubli, Art. 736 OR, N 22, 27; Kunz, Peter: “Zur Auflösungklage Art. 736 Ziff. 4 OR-Garant für ein Indirektes Austrittsrecht?”, Zum 70. Geburtstag von Rolf Bär, Bern 1998, s. 242.

³⁰ Bu konuda Bkz. Böckli, s. 2320.

edilebiliyorsa şirketin feshine karar verilmemelidir³¹. Öğretide tartışılan alternatif çözümlere örnek olarak, kâr dağıtım zorunluluğu, muhalif bir pay sahibinin yönetim kurulunda yer alması, şirketin bölünmesi gösterilebilir³².

II. TTK m. 531 Hükümünün Zaman Bakımından Uygulanması

A. Yürürlük ve Uygulama Hukuku

Yürürlük ve uygulama şekilleri hukuku³³, bir hukuk düzeninin yerini yenisi aldığı anda, iki hukuk düzeni arasındaki, uygulanma, uyarlanma ve geçiş şartlarını düzenleyen hukuktur³⁴. Yürürlük ve uygulama şekilleri hukuku, uygulanması mümkün olan hukuk düzenleri arasında, zaman bakımından hangisinin uygulanacağı sorusuna cevap veren atıf kuralları (*Verweisungsnormen/Kollisionsnormen/Rechtsanwendungsnormen*) ile belirli bir süre için eski hukuk ile yeni hukuk arasındaki bağlantıyı kurmaya yönelik geçiş hükümleri içerir³⁵. Bu sebeple bu hukuk alanı için “*Çağlararası Hukuk*”, “*Zamanlar Arası Hukuk*”, “*Geçiş Dönemi Hukuku*”, “*İntikal Devresi Hukuku*” veya “*İntikal Hukuku*” gibi çeşitli terimler de kullanılmaktadır³⁶.

³¹ Bu hususta bkz. ve karşı. Beeler/von der Crone, s. 332; von der Crone, § 8 N 269.

³² Alternatif çözümlere örnekler için bkz. BSK OR II-Stäubli, Art. 736 OR, N 27 vd.; von der Crone, § 8 N 270.

³³ Bu hususta bkz. Hatemi, Hüseyin, *İntikal (Geçiş) Dönemi Hukuku*, İstanbul 2004, s. 1-2; Serozan, Rona, *Hukukta Yöntem*, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2015, s. 151; 6103 sayılı Kanun Genel Gerekçesi N 2. İsviçre hukukundaki terminoloji hakkında bkz. Schwander, Ivo, OFK-Orell Füssli Kommentar, ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Orell Füssli Verlag AG 2011, Art. 1 SchlT N 2.

³⁴ Türk Hukuk Lügati’na “*İntikal Devresi Hukuku*” olarak alınan bu hukuk dalı, “*Bir Kanunun veya bir nizamın yerine yenisi konulduğu vakit eski ve yeni kanunlar veya nizamlar arasındaki irtibat, insicam ve intikal şartlarını tayin etmek üzere konulan kaidelerin hepsidir. Muvakkaten mer’i oldukları cihetle veya bir rejimden diğerine intikali temin eylemeleri itibarıyla bu kaidelerin adına (zaman arası hukuku, meriyet ve tatbikat şekilleri hukuku) adı dahi verilir*” şeklinde tanımlanmıştır (Türk Hukuk Lügati, 3. Baskı, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1991, s. 164); 6103 sayılı Yürürlük Kanunu genel gerekçesi, N 2’de, “*Zaman itibarıyla uygulama hukuku, bir kanunun veya hukuk düzeninin yerini yenisi aldığı anda eski ile yenisi arasındaki bağlantı, bağdaştırma ve geçiş şartlarını içeren hukuktur. Bu hukukta yer alan geçiş ve bağlantı hükümleri geçişle ilgili olduğu için bu hükümler sebebiyle “geçiş (intikal)” hukuku terimi de kullanılır*” şeklinde açıklama yapılmıştır. Ayrıca bkz. ve karşı. Hürlimann-Kaup, Bettina/Schmid, Jörg, *Einleitungsartikel des ZGB und Personenrecht*, 2. Auflage, Schulthess 2010, § 12 N 500-501; Brändli, Gian, *CHK-Handkommentar zum Schweizer Privatrecht*, 2. Auflage, Schulthess Juristische Medien AG 2012, Art. 1 SchlT N 1; OFK-Schwander, Art. 1 SchlT N 1. Bu konuda ayrıca bkz. Serozan, s. 151.

³⁵ Bkz. ve karşı. Hürlimann-Kaup, /Schmid, § 12 N 502; OFK-Schwander, Art. 1 SchlT N 2; ayrıca bkz. 6103 sayılı Kanun Genel Gerekçesi, N 7-(c).

³⁶ Bkz. Hatemi, s. 1-2; Serozan, s. 151; Ayrıca bkz. 6103 sayılı Kanun Genel Gerekçesi, N 7-(c).

Temel kanunlara ilişkin yürürlük ve uygulama kurallarını içeren ayrı bir kanunun çıkarılması, Türk hukukunda daha önce de örnekleri olan bir uygulamadır³⁷. 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu, 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girmiş; bu kanun hükümlerinin yürürlük ve uygulanma şekillerini belirlemek amacıyla (Karş. 6103 sK. m. 1), 6103 sayılı “*Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun*” yayımlanmıştır³⁸. 6103 sayılı Kanun, üç kısım ve toplam kırk dört maddeden müteşekkildir. Birinci kısım “*Genel Hükümler* (m. 1-7)”, ikinci kısım TTK’da düzenlerin çeşitli kurumlar hakkında “*Özel Hükümler* (m. 8-40)”den oluşmaktadır. Üçüncü ve son kısım ise, “*Diğer Kanunların Değiştirilen ve Yürürlükten Kaldırılan Hükümleri ve Son Hükümler*”e (m. 41-44) ilişkindir.

“*Yeni hukuk*” ve “*eski hukuk*” ifadeleri yürürlük ve uygulama hukuku kapsamında kullanılan yaygın bir terminolojidir. 6103 sayılı Kanunda, Buna uygun olarak 6762 sayılı Kanunu ve bu Kanun ile ilgili diğer mevzuatı ifade etmek üzere, “*eski hukuk*” ifadesi kullanılmakla birlikte (6103 sayılı Kanun m. 2/3); “*yeni hukuk*” yerine “[6102 sayılı] *Türk Ticaret Kanunu*” ifadesi tercih edilmiştir³⁹.

Türk Ticaret Kanunu m. 531’in zaman bakımından uygulanması ile ilgili, 6103 sayılı Kanunun “*Özel Hükümler*” kısmında bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu sebeple, sorunun çözümünde 6103 sayılı Kanunun “*Genel Hükümler*” kısmında yer alan 2-5. maddelerden istifade edilir. 6103 sayılı Kanunun 2-5. maddeleri, İsviçre Medeni Kanunu’nun “*Uygulama ve Yürürlük Hükümleri*” başlığını taşıyan son kısmında yer alan 1., 3. ve 4. maddeleridir⁴⁰. İsviçre Medeni Kanun’un son kısmının 1-4. maddelerinin,

³⁷ Karş. 6103 sayılı Kanun Genel Gerekçesi N 3 (Örneğin; 864 sayılı Kanunu Medeninın Sureti Mer’iyet ve Şekli Tatbiki Hakkında Kanun, 866 sayılı Ticaret Kanununun Sureti Tatbiki Hakkında Kanun, 6763 sayılı Türk Ticaret Kanununun Mer’iyet ve Tatbik Şekli Hakkında Kanun, 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun, 5320 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun gibi). Ayrıca bkz. Çamoğlu, Ersin, Yeni Türk Ticaret Kanununun Zaman Açısından Uygulanması, Yargı Dünyası, Sayı: 217, 2014 (Ocak), s. 11.

³⁸ Resmi Gazete 14.02.2011 tarih ve 27846 sayı. Yürürlük ve Uygulama Şekilleri hukukunun tarihi gelişimi hakkında bkz. OFK-Schwander, Art. 1 SchIT N 1.

³⁹ Karş. 6103 sayılı Kanun m. 3 kenar başlığı.

⁴⁰ Bkz. 6103 sayılı Kanun Genel Gerekçesi, N 3-6. İsviçre Medeni Kanun’un yürürlük hükümlerinden 2. madde 6103 sayılı Kanuna alınmamıştır. Bununla birlikte, 4722 sayılı Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 2. maddesi, bu hükmü karşılamaktadır. 4722 sayılı Kanunun 2. maddesinin bir genel hüküm olarak ticaret

İsviçre öğretisi ve uygulamasında, sadece Medeni Kanunun değil; tüm özel ve kamu hukukuna uygulanabilecek yürürlük ve uygulama hukukunu oluşturduğu kabul edilmektedir⁴¹. Aşağıda öncelikle yürürlük kanununun 2-5. maddelerine ilişkin açıklamalar yapılmış; daha sonra TTK m. 531'in zaman bakımından uygulanmasına ilişkin çeşitli sorunlara çözüm aranmıştır.

B. Temel İlkeler

1. Eski Olay-Eksi Hukuk İlkesi

Yürürlük hukuku bakımından ilk ilke «eski olay-eski hukuk (alte Tatsache-altes Recht)» ilkesidir⁴². Bu temel prensip 6103 sK. m. 2/1-(a) ve (b) bentlerinde ifadesini bulmuştur. Burada öncelikle Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden önce meydana gelen olaylar ve bu tarihten sonra meydana gelen olaylar şeklinde ikili bir ayırım yapılır. Hükmün (a) bendine göre, Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarihten önce meydana gelen olayların hukukî sonuçlarına, bu olaylar hangi kanun yürürlükte iken gerçekleşmişlerse, o kanun hükümleri uygulanır. O halde eski olaylar, yeni hukuk döneminde de eski hukuka göre değerlendirilmeye devam edecektir⁴³.

Eski kanun zamanında meydana gelmiş olaylar bu bent kapsamına girer ve eski kanun, bu olaylar bakımından geçerliliğini yeni kanun zamanında da devam ettirir⁴⁴. Buna eski kanunun “geçerliliğinin sürmesi/yürürlüğün devam etmesi ilkesi” adı verilir⁴⁵. Yürürlük Kanunu'nun 1. maddesinin 1.

---

hukuku alanında da uygulanacağı ifade edilmektedir (bkz. 6103 sayılı Kanun Genel Gerekçesi N 7.

⁴¹ Bu konuda bkz. 6103 sayılı Kanun Genel Gerekçesi, N 4; Tuor, Peter/Schnyder, Bernhard/Schmid, Jörg/Jungo, Alexandra, Das Schweizerische Zivilgesetzbuch, Schulthess Juristische Medien AG, 14. Auflage, Zürich 2015, s. 1356; CHK-Brändli, Art. 1 SchlT N 2; Vischer, Markus, Basler Kommentar Zivilgesetzbuch II, Art. 457-977 und Art. 1-61 SchlT ZGB, (Herausgeber: Honsell, Heinrich/Vogt, Nedim Peter/Geiser Thomas), Helbing Lichtenhahn Verlag, 5. Auflage 2015, Art.1 SchlT, N 2.

⁴² İlke hakkında bkz. Tuor/Schnyder/Schmid/Jungo, s. 1357; Hürlimann-Kaup, Bettina/Schmid, Jörg, Einleitungsartikel des ZGB und Personenrecht, 2. Auflage, Schlthess 2010, § 12 N 516 vd.; Forstmoser, Peter, “Vom alten zum neuen Aktienrecht”, Schweizerische Juristen-Zeitung (SJZ) 88 (1992), s. 147.

⁴³ Bkz. CHK-Brändli, Art. 1 SchlT N 10.

⁴⁴ Karş. 6103 sK. m. 2/1-(a) bendi gerekçesi.

⁴⁵ Bu konuda ve ilkenin “yeni kanunun geriye etkili olmaması” şeklinde ifade edilmesinin eleştirisi hakkında bkz. 6103 sK. m. 2 gerekçesi.

fıkrasının (a) bendi anlamında “olay (Tatsache)⁴⁶” hukuk düzeninin kendisine sonuç bağladığı, bir başka anlatımla bir hukuki ilişkiyi kuran, değiştiren veya ortadan kaldıran her türlü hukuki vakıayı (*Vorgang*) kapsar⁴⁷. Hukuki olaylar⁴⁸, doğum (*kişiliğin kazanılması*), ölüm (*mirasçı olma*), bir sürenin dolması veya belirli bir yaşın ikmalı (*erginlik*), yıldırım düşmesi gibi (*kusursuz sonraki imkânsızlık*) ilgili kişinin iradesinden bağımsız olarak gerçekleşen tabii bir olay (*ein natürliches Ereignis*) şeklinde ortaya çıkabileceği gibi⁴⁹, bir insan davranışı (*ein menschliches Verhalten*) şeklinde zuhur eden beşerî bir olay da olabilir⁵⁰.

Yürürlük Kanunu’nun 1. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendinde, “*hukuki fiiller*”den bahsedilmiştir⁵¹. Buna göre, Türk Ticaret Kanunu’nun yürürlüğe girdiği tarihten önce gerçekleşmiş hukukî fiiller, bağlayıcılıkları ve hukukî sonuçları itibarıyla, bu tarihten sonra dahi, gerçekleştikleri tarihte yürürlükte bulunan kanuna tâbidir. Buna göre, eski hukuk döneminde gerçekleşen hukuki fiillerin, hukuki sonuçları yine eski hukuka göre değerlendirilecektir⁵². Madde metninde yer alan bu “*hukuki fiiller*”, insan fiiliyle meydana gelen davranışları ifade etmek üzere kullanılmıştır⁵³. Nitekim iradeye dayanan davranışlar, geniş anlamda hukuki fiil başlığı altına

⁴⁶ Karş. 6103 sK. m. 2 gerekçesi: “*Olay kelimesi, Almandaki “Tatsache”, Fransızcadaki “fait” ve İngilizcedeki “fact” kelimelerinin karşılığı ve bir üst kavramı olarak kullanılmaktadır. Olay yerine “vakıa” veya “olgu” kelimelerinin tercih edilmesi gerektiği düşünülebilir. Türkçede ve hukuk dilinde “hadise” ile “vakıa” arasındaki fark belirgin olmadığı gibi, bu iki kelime çoğu kez eşanlamlı olarak kullanılmaktadır. Türk Hukuk Lügati, “hukuki vakıa” teriminin açıklaması için “hukuki hadise”ye yollama yapmıştır. Aynı düşünceler “olay” ve “olgu” için de geçerlidir”.*

⁴⁷ Karş. Hürlimann-Kaup/Schmid, N 515; Tuor/Schnyder/Schmid/Jungo, s. 1357; Hukuki olay kavramı hakkında bkz. Eren, Fikret, Borçlar Hukuku, Genel hükümler, 14. Baskı, Ankara 2012, s. 159; 6103 sK. m. 2/1-(a) gerekçesi.

⁴⁸ “(a) bendinin içerdiği kural, hukukî olay bağlamında ifade edilmiştir (6103 sK. m. 2 gerekçesi).

⁴⁹ Bu konuda bkz. Eren, s. 159; Tuor/Schnyder/Schmid/Jungo, s. 1357; Hürlimann-Kaup/Schmid, N 515; CHK-Brändli, Art. 1 SchlT, N 8. Karş. 6103 sK. m. 2/1-(a) gerekçesi.

⁵⁰ Karş. Hürlimann-Kaup/Schmid, N 515; Tuor/Schnyder/Schmid/Jungo, s. 1357; bkz. Eren, s. 159; CHK-Brändli, Art. 1 SchlT, N 8. Karş. 6103 sK. m. 2/1-(a) gerekçesi.

⁵¹ Karş. 6103 sK. m. 2/1-(b) hükmü gerekçesi.

⁵² CHK-Brändli, Art. 1 SchlT N 10.

⁵³ 6103 sK. m. 2 gerekçesi: “*Bentteki hukuki fiiller, diğer hayat olaylarından farklı olarak, insanın fiiliyle meydana gelen davranışları ifade eder ve bu sebeple hukuki işlemleri ve haksız fiilleri kapsar*”.

incelenir ve geniş anlamda hukuki fiilin kapsamına hukuka aykırı fiiller (haksız fiil ve borca/sözleşmeye aykırılık) ve dar anlamda hukuki fiiller, açık anlatımla irade açıklamaları (özellikle hukuki işlemler), tasavvur açıklamaları ve duygu açıklamaları girer⁵⁴. Dolayısıyla hukuki fiiller (a) bendinde yer alan “*olay*” kavramının kapsamına girmekle birlikte⁵⁵, (b) bendinde tekrar özel olarak vurgulanmakta⁵⁶; (b) bendi, (a) bendinde yer alan kuralı, hukuki fiiller bakımından pekiştirmektedir⁵⁷.

2. Yeni Olay-Yeni Hukuk İlkesi

Yürürlük Kanunu'nun 1. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendi, eski olay- eski hukuk ilkesini; yeni olay-yeni hukuk şeklinde tamamlamaktadır⁵⁸. Buna göre Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten sonra meydana gelen olaylara (*yeni olaylara*) Türk Ticaret Kanunu hükümleri (*yeni hukuk*) uygulanır⁵⁹. Buna “*kanunun ileriye etkili olması*”, “*etkisinin yürürlük tarihinden itibaren başlaması ilkesi*” denir⁶⁰. Ayrıca, “*eski kanun yürürlükteyken meydana gelmeye başlamakla birlikte yeni kanun zamanında tamamlanmış ve hukuki sonuçlarını yeni kanun zamanında doğurmuş olaylara*” Türk Ticaret Kanunu'nun uygulanacağını hükme bağlamaktadır⁶¹.

Burada, yeni kanun, eski kanun zamanında meydana gelmiş, tamamlanmış ve hukuki sonuçlarını doğurmuş olaylara uygulanmadığı için,

⁵⁴ 6103 sK m. 2 gerekçesi: “*Bentteki hukuki fiiller, diğer hayat olaylarından farklı olarak, insanın fiiliyle meydana gelen davranışları ifade eder ve bu sebeple hukuki işlemleri ve haksız fiilleri kapsar. Eski hukuk zamanında da yapılmış hukuki fiiller, ister hukuka uygun ister aykırı şekilde ortaya çıksınlar, yani ister haksız fiil ister hukuki işlem niteliğinde olsunlar, yapıldıkları tarihten sonra da eski hukukun ilgili hükümlerine tabi olurlar. (b) bendi hem haksız fiilleri hem hukuki işlemleri hem de ayıp ihbarında, boşaltma veya yüklenme tarihini bildirmede olduğu gibi, tasavvur ve kanaat açıklamalarını da kapsar.*” ayrıca bkz. Eren, s. 159 vd.

⁵⁵ Karş. CHK-Brändli, Art. 1 SchlT, N 9.

⁵⁶ Bkz. Tour/Schnyder/Schmid/Jungo, s. 1357. Karş. 6103 sK. m. 2/1-(a) gerekçesi: “*Olay, insan fiilinin ürünü olabilir, hukuki işlem ve haksız fiil gibi*”.

⁵⁷ Karş. CHK-Brändli, Art. 1 SchlT N 10. BSK ZGB II-Vischer, Art.1 SchlT, N 10; Hürlimann-Kaup/Schmid, N 518; Forstmoser, s. 147.

⁵⁸ Karş. Hürlimann-Kaup/Schmid, N 519; 6103 sK. m. 2/1-(c) gerekçesi.

⁵⁹ Avusturya Medeni Kanunu § 5 “*Yasalar geçmişe etkili olmazlar, yürürlüğe girdikleri tarihten önce oluşmuş eylemlere ve evvelce edinilmiş haklara ilişmezler.*” çeviri için bkz. Serozan, s. 151.

⁶⁰ Çeşitli ifadeler için bkz. Hatemi, s. 18.

⁶¹ Karş. 6103 sK. m. 2/1-(c) bendi gerekçesi.

kanunun geriye yürümesi değil; derhal uygulanması söz konusudur⁶². Bu sebeple geriye yürümeme ilkesinden bahsedilmesi doğru değildir⁶³.

3. İçeriği Kanunla Düzenlenen İlişkiler

Yürürlük Kanunu'nun 3. maddesine göre, tarafların iradelerinden bağımsız olarak, kanunla düzenlenen hukukî ilişkilere, bunlar Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden önce kurulmuş olsalar bile, Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanır. Öncelikle şuna işaret etmek gerekir: Hukuki ilişkinin tesisi bakımından Kanunun 2. maddesinde ifadesini bulan eski olay-eski hukuk ilkesi uygulanır ve hukuki ilişki şekil bakımından tesisi anında yürürlükte olan hukuka uygun ise, yeni hükümlere uymasa dahi geçerli kabul edilir⁶⁴. Madde lafzında “*kanunla düzenlenen hukuki ilişkiler*” ifadesi kullanılmış olmakla birlikte; bu düzenleme, “*içeriği*” kanunla belirlenen ilişkiler hakkındadır⁶⁵.

YürK. m. 3'te içeriği taraflarca serbestçe belirlenen hukuki işleme dayanan haklar ile içeriği taraf iradelerinden bağımsız olarak kanunla düzenlenen kurumlardan doğan haklar arasında ayırım yapılmaktadır⁶⁶. Taraf

⁶² Bu konuda ayrıntılı bir çalışma için bkz. Baysal, Başak, “*Kanunların Zaman Açısından Yürürlüğü*”, Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu için Armağan, Yetkin 2004, 492 vd.

⁶³ Karş. Hatemi, s. 19-24.

⁶⁴ Karş. Hürlimann-Kaup/Schmid, N 530; Tuor/Schnyder/Schmid/Jungo, s. 1358-1359; CHK-Kilde, Art. 3 SchlT N 2; OFK-Schwander, Art. 3 SchlT, N 1; Forstmoser, s. 147; Baysal, s. 494; Hatemi, s. 19. Karş. 6763 sayılı Kanun m. 2: “*Türk Ticaret Kanunu yürürlüğe girmeden önce yapılan bir sözleşme; şekli itibarıyla yeni kaidelere uymasa dahi muteber kalır*”. 6101 sayılı Kanun genel gerekçesinden: “*Yine evli bir kişi, 31 Aralık 2009 tarihinde kefil olmuşsa, bu kefaletin geçerli olması için eşinin rızası aranmayacaktır. Böylece, 1 Ocak 2010 ve daha sonrası itibarıyla eşin rızası, kefalet sözleşmesinin geçerlilik koşullarından birini oluşturduğu hâlde, 31 Aralık 2009 tarihinde kefil olan evli bir kişinin eşinin rızasının bulunmaması, bu kefaletin geçersizliği sonucunu doğurmayacaktır. Bu durumda kefil, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalasıp yürürlüğe girmesinden sonra, Tasarının 11 inci maddesine dayanarak kefalet sözleşmesinin geçersizliğini ileri süremeyecektir*”.

⁶⁵ Bu hususta bkz. ve karşı. Tour/Schnyder/Schmid/Jungo, s. 1358; OFK-Schwander, Art. 3 SchlT N 1; Hürlimann-Kaup/Schmid, N 530. Karş. 4722 Sayılı Türk Medenî Kanunu'nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun m. 3'te “*İçeriği kanunla belirlenen ilişkiler*”; 6101 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun m. 3'te “*içeriği kanunla belirlenen işlem ve ilişkiler*”; İsviçre Medeni Kanunu'nun Yürürlüğü ve Uygulanmasına ilişkin son kısmının 3. maddesinde “*Inhalt der Rechtsverhältnisse kraft Gesetzes*” ifadesi kullanılmıştır.

⁶⁶ Karş. CHK-Kilde, Art. 3 SchlT N 1; BSK ZGB II-Vischer, Art. 3 SchlT, N 1. Ayrıca bkz. 6103 sayılı Kanun m. 3 gerekçesi: “*Temeli hukuki işlem olan ve bu kaynaktan kazanılan*

iradeleri ile belirlenen hukuki işleme dayanan haklar; kazanılmış haklardır ve kanuni haklardan farklı olarak kanun değişiklikleri karşısında korunurlar⁶⁷ (6103 sK. m. 5). İçerikleri tarafların istek ve iradeleri gözetilmeksizin doğrudan doğruya kanunla belirlenmiş işlem ve ilişkiler, bunlar eski hukuk zamanında kurulmuş olsalar dahi, kanun değişikliği karşısında korunmazlar⁶⁸ ve yeni kanuna tâbi olurlar. Çünkü bunlar bir hukuki işleme değil; kanuni düzenlemelere dayandığı için kazanılmış hak olarak nitelendirilmezler⁶⁹ ve - kazanılmış hakların aksine- kanun değişikliği karşısında korunmazlar⁷⁰.

İçeriği kanunla belirlenen hukuki ilişkilere uygulanacak hukukun, YürK. m. 3'te öngörüldüğü şekilde değişmesine statü değişikliği denir⁷¹. Buradaki düşünce, objektif hukuk kuralları ile düzenlenen hukuki ilişkilerin kanun değişikliği karşısında değişmesini temin etmek⁷²; kanunla düzenlenen ve değiştirilen ilişkiler hakkında, bunlar ister Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden önce ister sonra kurulmuş olsun yeni düzenin derhal uygulanmasını sağlamaktır⁷³. Yürürlük Kanunu m. 3 ve 4'ün üst kenar başlıkları her ne kadar "*Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden*

---

haklar yanında, tarafların iradesinden bağımsız olarak kanun tarafından düzenlenen ilişkiler ve bunlardan doğan haklar da vardır. Dayanağı hukuki işlem olan ve hukuki durumlardan doğan haklar, yani "kazanılmış haklar", kanun değişikliklerinden etkilenmezler, buna karşılık kanuni düzenlemelerden elde edilen yani kanuni kurumlardan kaynaklanan haklar, müstesna hakların aksine kanun değişiklikleri karşısında korunmazlar. Yeni Hukuki durum hemen yürürlüğe girer".

⁶⁷ Karş. Hürlimann-Kaup/Schmid, N 531; Tuor/Schnyder/Schmid/Jungo, s. 1359. Ayrıca bkz. 6103 sayılı Kanun m. 3 gerekçesi: "*Dayanağı hukuki işlem olan ve hukuki durumlardan doğan haklar, yani "kazanılmış haklar", kanun değişikliklerinden etkilenmezler, buna karşılık kanuni düzenlemelerden elde edilen yani kanuni kurumlardan kaynaklanan haklar, müstesna hakların aksine kanun değişiklikleri karşısında korunmazlar. Yeni Hukuki durum hemen yürürlüğe girer".*

⁶⁸ Karş. 6103 sayılı Kanun m. 3 gerekçesi.

⁶⁹ BSK ZGB II Vischer, Art. 3 SchlT, N 2.

⁷⁰ Karş. 6103 sayılı Kanun m. 3 gerekçesi.

⁷¹ Karş. OFK-Schwander, Art. 3 SchlT N 1'de, "intertemporaler Statutenwechsel" tabirini kullanmaktadır.

⁷² Karş. Hürlimann-Kaup/Schmid, N 531; Tuor/Schnyder/Schmid/Jungo, s. 1359.

⁷³ 6101 sayılı Kanun m. 3 gerekçesi: "*Maddede yapılan düzenlemeyle, tarafların iradesine bağlı olmaksızın, içeriği kanun koyucu tarafından düzenlenen işlem ve ilişkiler, hangi tarihte kurulmuş olurlarsa olsunlar, yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak, bütünüyle Türk Borçlar Kanunu Tasarısına tabi tutulmuştur. Meselâ, Türk Borçlar Kanunu Tasarısında, 818 sayılı Borçlar Kanunundan farklı olarak, âdi ortaklıktan çıkma ve çıkarılma düzenlenmiştir. Âdi ortaklık sözleşmesi, 818 sayılı Borçlar Kanununun yürürlükte olduğu dönemde kurulmuş olsa bile, âdi ortaklıktan çıkma ve çıkarılma durumlarına, yasalasız yürürlüğe girmesinden sonra, Türk Borçlar Kanunu Tasarısı hükümleri uygulanacaktır.*"

önceki olaylara uygulanması” ise de burada kanunun geriye yürümesi değil; yürürlüğe girdiği tarih itibariyle derhal uygulanması, yeni hukuki durumun derhal yürürlüğe girmesi söz konusudur⁷⁴.

4. Beklenen (Muntazır) Haklar ve Kazanılmış (Müktesep) Haklar

Yürürlük Kanunu’nun 4. maddesinin muhtevası, eski hukuk yürürlükte iken gerçekleşmiş olup da Türk Ticaret Kanunu’nun yürürlüğe girdiği tarihte henüz herhangi bir hak doğurmamış olaylara Türk Ticaret Kanunu hükümlerinin uygulanacağı yönündedir. Kanunun bu maddesiyle yeni kanunun yürürlüğe girdiği zamanda henüz kazanılmış (*müktesep*) hakka vücut vermemiş olan olaylar kastedilmiştir⁷⁵. Madde kapsamında eski kanun döneminde gerçekleşen olayların, yeni kanunun yürürlüğe girmesine kadar hukuken himaye edilen bir talep hakkına vücut verip vermediğine bakılır⁷⁶.

İlk halde kazanılmış haklar söz konusu olur ve bunlar yeni kanun karşısında korunur (YürK m. 5, -e contrario- m. 4)⁷⁷. Kazanılmış haklar, eski hukuk zamanında kurulan hukuki ilişkilere dayanan ve hakkın doğması için eski hukukun aradığı tüm şartlar sağlanarak, bütün hukuki sonuçları ile edinilmiş haklardır⁷⁸. Kazanılmış hakları, beklenen haklardan ayıran husus, hakkın iktisabına ilişkin sürecin tamamlanmış olmasıdır⁷⁹. Kazanılmış hakların korunması da mutlak olmayıp, bunlar ancak genel ahlak ve kamu düzeni kurallarına ters düşmemesi halinde korunur (4722 sK. m. 3)⁸⁰.

⁷⁴ 4722 sayılı Kanunun 3. maddesinin eski hukuk döneminde kurulan ve gerçekleşen ilişkilerin yürürlük tarihinden sonraki sonuçlarına uygulanacağını; 4. maddesinin ise, eski hukuk döneminde kurulan hukuki ilişkilerin henüz doğmamış sonuçlarının, yürürlük tarihi’nden sonra doğmaları şartı ile doğum şartları bakımından ve doğduktan sonra, Yeni Kanun’a tabi olacağını öngördüğü yönünde bkz. ve karşı. Hatemi, s. 23-24.

⁷⁵ Nitekim 4722 sayılı Kanunun 4. maddesinin ve 6101 sayılı Yürürlük Kanununun 4. maddesi, Yürürlük Kanunu’nun 4. maddesi ile aynı içeriğe sahip olmakla birlikte; bu hükümlerin kenar başlıkları “*kazanılmamış haklar*”dır.

⁷⁶ OFK-Schwander, Art. 4 SchlT N 1; Tuor/Schnyder/Schmid/Jungo, s. 1358; Hürlimann-Kaup/Schmid, N 533-535; 6103 sK. m. 4 gerekçesi.

⁷⁷ OFK-Schwander, Art. 4 SchlT N 1; Tuor/Schnyder/Schmid/Jungo, s. 1358; Hürlimann-Kaup/Schmid, N 535; CHK-Kilde, Art. 4 SchlT N 4; Forstmoser, s. 147.

⁷⁸ Yapılan tanım için bkz. ve karşı. 6103 sK. m. 5 gerekçesi ve Edis, Seyfullah, Medeni Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri, Altıncı Basım, Ankara 1997, s. 177-178; Çamoğlu, Zaman Açısından Uygulanma, s. 14.

⁷⁹ 6103 sK. m. 5 gerekçesi.

⁸⁰ Karş. 6103 sK. m. 5 gerekçesi; BSK-ZGB II Vischer, Art. 4 SchlT N 8; CHK-Kilde, Art. 4 SchlT N 5.

Türk Ticaret Kanunu yürürlüğe girmeden önce hukuken himaye edilmiş bir talep hakkına –bir kazanılmış hakka- vücut vermemiş olan eski olayların hukuki sonuçları ise yeni kanuna göre değerlendirilir⁸¹. Bu halde hakkın kazanılmış hak statüsüne ulaşması için gerekli olan şartlarda eksiklik söz konusu olup, ilgilinin yalnızca beklenen hakkı söz konusudur⁸². Hukuken korunan bir talep hakkı doğurmayan, bir hakkın kazanılacağına ilişkin beklenti ve umutlar, bu haliyle kazanılmış hak sayılmazlar ve kendilerini tanımayan yeni kanun karşısında korunmazlar⁸³.

C. TTK m. 531 Açısından İnceleme

Zaman bakımından iki hukuktan hangisinin uygulanacağına ilişkin sorun; pratikte iki kanunun aynı konuda farklı hükümler içermesi halinde ortaya çıkmaktadır⁸⁴. TTK m. 531’de hükme bağlanan azınlığın şirketin haklı sebeple feshini isteme hakkı, ilk defa 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda düzenlenmiştir⁸⁵. Eski hukuk ve Türk Ticaret Kanunu arasındaki bu düzen farkı, TTK m. 531’in zaman bakımından uygulanması hususunda bazı hukuki problemleri de beraberinde getirmiştir.

Bu çerçevede ilk problem, bu hakkın, kanunun yürürlüğe girmesinden önce kurulan anonim şirketler hakkında derhal yürürlüğe girip girmeyeceği (*başlık I*), ikincisi eğer esas sözleşmelerinde, pay sahiplerine haklı sebeple

⁸¹ OFK-Schwander, Art. 4 SchlT N 1; Hürlimann-Kaup/Schmid, N 533-534.

⁸² Karş. Çamoğlu, Zaman Açısından Uygulanma, s. 15.

⁸³ Tuor/Schnyder/Schmid/Jungo, s. 1358; Hürlimann-Kaup/Schmid, N 534; 6103 sK. m. 4 gerekçesi. Edis, s. 178-179; Forstmoser, s. 147. 6101 sayılı Kanun m. 4 gerekçesi: “*Meselâ, 818 sayılı Borçlar Kanununun yürürlükte olduğu dönemde, geciktirici koşula bağlı olarak kurulmuş olan bir taşınır satış sözleşmesinde geciktirici koşul, Türk Borçlar Kanununun yasalaşıp yürürlüğe girmesinden sonra gerçekleşecek olursa, sözleşmenin hükümleri Türk Borçlar Kanununa tabi olacaktır. Bu durumda, geciktirici koşula bağlı olarak yapılmış olan satış sözleşmesinden 818 sayılı Borçlar Kanunu döneminde herhangi bir hak doğmadığı için, madde anlamında kazanılmamış haklar söz konusudur*”.

4722 sayılı Kanun m. 4 gerekçesinden: “*Maddede, Türk Medeni Kanununun yürürlüğe girmesinden önce henüz hukuki açıdan korunan bir sonuç doğurmamış olan olayların, yeni Kanuna tabi olacağı öngörülmüştür. Burada henüz kazanılmamış olup beklenen haklar (muntazar haklar) söz konusudur. Bunlar eski kanun zamanında gerçekleşen olaylara dayanan, fakat yeni kanuna tabi olan haklardır. Örneğin: Eski hukuk zamanında evlenmiş kimseler, evli olma durumunu kazanmışlardır. Ancak bunların birbirine mirasçı olması, beklenen haktır ve mirasçılıkları bakımından yeni Kanuna tâbi olacaklardır*”.

⁸⁴ Tour/Schnyder/Schmid/Jungo, s. 1355, dipnot 2

⁸⁵ 6762 sayılı TTK döneminde esas sözleşme ile pay sahiplerine haklı sebeple fesih hakkı tanınabileceği kabul edilmekte idi. Bkz. yukarıda başlık I, A.

fesih hakkı tanımış anonim şirketlerde, esas sözleşme hükmünün hukuki akibeti (*başlık 2*) ve bir diğer sorun da hakkı kullanan pay sahiplerinin, Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden önce meydana gelen olaylara dayanıp dayanamayacağıdır (*başlık 3*). Aşağıda bu meselelere çözüm aranmıştır.

1. Yeni Azınlık Hakkı Olarak Derhal Uygulanması

Türk Ticaret Kanunu m. 531 hükmünün zaman bakımından uygulanmasına ilişkin çözüme kavuşturulması gereken ilk ve görece daha kolay mesele, bu hakkın, kanunun yürürlüğe girmesinden önce kurulmuş anonim şirketler bakımından da uygulanıp uygulanamayacağıdır.

Prensip olarak, yeni Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce meydana gelen hukuki fiillerin hukuki sonuçlarına Yürürlük Kanunu'nun m. 2/1, (a) ve (b) bentlerine göre, 6762 sayılı Kanun uygulanır. Tüzel kişiliği haiz bir kişi birliği olan anonim şirketi kurmak da çok taraflı bir sözleşme olduğundan hukuki fiiller içerisinde mütalaa edilir⁸⁶. Yürürlük Kanununun ilk maddesi nazara alındığında, yeni kanunun yürürlüğe girmesinden evvel kurulan anonim şirketlere eski hukukun uygulanmaya devam edileceği sonucuna varılır. Bununla birlikte anonim şirketler hukukuna ilişkin birçok kuralın, pay sahiplerinin (tarafların) istek ve iradeleri gözetilmeksizin doğrudan doğruya kanunla belirlenmiş olduğu hesaba katıldığında, YürK m. 3'ün de uygulanma zorunluluğu gündeme gelmektedir.

Anonim şirketlerde, pay sahipliği hakları kanunda düzenlenmiştir. Kanunda aksine hüküm yoksa öngörülen bu asgari düzenin esas sözleşme ile değiştirilmesi mümkün değildir. Bir pay sahipliği hakkı olan haklı nedenle fesih isteme hakkı da, kanunla belirlenen düzen içerisinde olup; hakkın yürürlüğü bakımından YürK m. 3 uygulama alanı bulur. Buna göre, haklı sebeple fesih davası açma hakkı, Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden önce kurulan anonim şirket ilişkileri bakımından da derhal yürürlüğe girer⁸⁷. Hakkın eski hukuk döneminde esas sözleşme ile

⁸⁶ Karş. Eren, s. 166 ve 160 vd.

⁸⁷ Bkz. Y. 11. HD., 2015/8313 E., 2016/3066 K.; karşı oy yazısı: “Somut davada, davalı şirket eski yasa zamanında kurulmuş olmasına ve o tarihte anonim şirketin haklı nedenle fesih yasada yer almamasına rağmen yeni yasanın yürürlüğe girmesiyle birlikte Yürürlük Yasası'nın 3. maddesi gereğince davalı şirketin de haklı nedenle fesih talep edilebilecek ise de” şeklinde olup aynı yöndedir. Yeni kanunla tanıyan pay sahipliği haklarının yürürlüğü hakkında bkz. Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel, § 5 N 91.

düzenlenebilecek olması, YürK m. 3'ün uygulanmasına engel teşkil etmez; çünkü yeni kanun bu hakkı, taraf iradelerinden bağımsız bir şekilde kanunla hükme bağlamakta⁸⁸; eski hukuk döneminde öngörülen esas sözleşme hükümlerine sınırlı bir süre için üstünlük tanımaktadır⁸⁹.

2. Eski Hukuk Dönemindeki Esas Sözleşme Hükümlerinin Hukuki Akıbeti

Eski hukuk döneminde, haklı sebeple fesih davası açma hakkı kanunda açıkça tanınmış bir hak değildi; bununla birlikte öğretide esas sözleşmelerde böyle bir hakkın tanınabileceği kabul edilmekteydi⁹⁰. Bu çerçevede esas sözleşmelere bir hüküm konulmuşsa, bu hükümlerin yeni Türk Ticaret Kanunu döneminde geçerli olup olmayacağı sorunu gündeme gelmektedir. Çözümde esas sözleşmede yer alan hükmün içeriğine göre hareket etmek gerekir. Bir defa “*Esas sözleşmede hüküm bulunmayan hallerde, Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanır*” şeklinde sadece kanuni düzene gönderme yapılmışsa, bu şirketler bakımından TTK m. 531, YürK m. 3 uyarınca derhal yürürlüğe girer.

Esas sözleşmede açıkça fesih hakkı tanınmış ve hakkın kullanılması için aranan şartlar TTK m. 531 ile aynı ise, esas sözleşmesel düzen ile kanuni düzen arasında fark olmadığından, zaman itibarıyla yürürlük bakımından pratikte bir sorun yaşanmaz. Ancak hakkın kullanılmasına ilişkin esas sözleşmesel şartlar, kanuni düzenden daha ağır ise (örneğin hakkın şirket sermayesinin %10'nundan daha fazlasına sahip olan pay sahiplerine tanınmış olması, yalnızca esas sözleşmede belirlenen sebeplere dayanılabileceği, şahsi uyuşmazlıkların haklı sebep sayılamayacağı, hakkın

---

⁸⁸ Bu nedenle “...Anonim ortaklıklar bakımından haklı sebeple feshe ilişkin eTTK'da hüküm bulunmadığı, ancak esas sözleşmenin ortaklığın haklı sebeplerle fesih edilebileceği yönündeki hükümlerinin eTTK madde 434/b. 6 gereğince geçerli olduğu görüşünü Yargıtay'ın bu kabulü karşısında, haklı sebeple feshi düzenleyen TTK m. 531 hükümleri karşısında tarafların iradesinden bağımsız, kanunla düzenlenen hukuki ilişki olarak değerlendirilemez. Başka bir anlatımla şirket esas sözleşmesi ile haklı sebeple fesih ve sonuçlarının düzenlenmesi mümkündür. Bu durum karşısında TTK'nun 531 maddesini, 6103 s. Uygulama Kanunu m. 3/1 kapsamında değerlendirme ve somut olaya uygulama olanağı yoktur” şeklindeki (11. HD'nin E. 2015/2939, K. 2016/937 sayılı içtihadına ilişkin karşı oy yazısına katılmamaktayız. Benzer şekilde bkz. ve karşı. 11. HD, 2015/5994 E., 2015/13820 K.; 11. HD., 2015/9088 E., 2016/2352 K.; 11. HD., 2014/3669 E., 2014/10238 K. sayılı içtihatları.

⁸⁹ Bu konuda bkz. başlık II, C, 2.

⁹⁰ Bkz. başlık I, A.

kullanılmasının hak düşürücü süreye bağlanması gibi)⁹¹, bu durumda hukuki sorunun çözümü için, YürK m. 3 ve m. 22'nin birlikte değerlendirilmesi gerekir.

Yürürlük Kanunu m. 22'de anonim şirket esas sözleşmelerinin yürürlük tarihinden itibaren on iki ay içinde Türk ticaret Kanunu ile uyumlu hale getirileceği, bu süre içinde gerekli değişikliklerin yapılmaması halinde esas sözleşmedeki düzenleme yerine Türk Ticaret Kanunu hükümlerinin uygulanacağı öngörülmüştür. Anonim ve Limited Şirketlerin Sözleşmelerinin Türk Ticaret Kanununa Uyumlu Hale Getirilme Süresinin Uzatılmasına İlişkin Tebliğ'in 2. maddesinde ise, 6103 sayılı Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 22. maddesi gereğince anonim şirketlerin esas sözleşmelerini Türk Ticaret Kanunu'na uyumlu hale getirmeleri için öngörülen süre 1.7.2014 tarihine kadar uzatılmıştır (karş. YürK m. 22/3). Buna göre, esas sözleşme düzeni, 1.7.2014 tarihine kadar geçerli olmaya devam edecektir. Bu süre içerisinde gerekli değişiklik yapılmazsa, esas sözleşmedeki düzenleme yerine TTK m. 531 hükmü derhal uygulanacaktır⁹². Esas sözleşmede yer alan hükmün, yeni düzene aykırı olamayan hükümleri, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren de geçerli olmaya devam eder.

3. Eski Olaylara Dayanılıp Dayanılmayacağı Sorunu

Haklı sebeple şirketin feshini isteyen pay sahibinin, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden önce meydana gelmiş (eski) olaylara dayanıp dayanamayacağı meselesinde⁹³, öğreti ve uygulamada ileri sürülen

⁹¹ Eski hukuk döneminde esas sözleşmelere konulabilecek sınırlandırmalar bakımından bkz. ve karş. Şahin, s. 320-321.

⁹² Bu konuda bkz. Şahin, s. 321.

⁹³ Haklı sebeple fesih davasında, feshi isteyen pay sahibinin, Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden önce meydana gelen olaylara dayanıp dayanmayacağı sorunu hakkında, 6103 sayılı Yürürlük Kanunu tasarısında, 3. maddenin ikinci fıkrası öngörülmüştü. Mezkûr hüküm, "*Türk Ticaret Kanununun ilk defa veya eski hukuktan farklı bir şekilde koruduğu menfaat, eski hukuk zamanındaki bir olay veya dava ile ilgili olsa bile, bu konuda Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanır*" şeklinde idi. Bu düzenleme eğer kanunlaşsaydı, feshi isteyen pay sahibinin, eski hukuk zamanında meydana gelen bir olaya dayanabileceği söylenebilirdi. Zira, azınlığa tanınan haklı sebeple şirketin feshini talep etme hakkı bir menfaatin ilk defa korunması anlamına gelecek ve madde kapsamında mütalaa edilecekti. Ancak Kanun tasarısının 3. maddesinin 2. fıkrası, kanunlaşma sürecinde Adalet Komisyonu tarafından tasarıdan çıkarılmıştır. Adalet Komisyonu Raporunda "*Tasarının 3 üncü maddesinin ikinci fıkrası ile düzenlenen alan, genel olarak Tasarının 2 nci maddesinin birinci fıkrasında düzenlenmiş olduğundan ayrıca, intikal hukukunun öngörülme-yen kimi sorunlarının içtihat mekanizmasıyla çözülebileceği ve içtihat hukukuna*

çözümlerden biri, davacının, herhangi bir şart aranmaksızın Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden önce meydana gelmiş olaylara dayanabileceği (*başlık a*); diğeri Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden önce meydana gelmiş olaylara, bunların kanunun yürürlüğe girmesinden sonra da devam etmesi şartıyla dayanabileceği yönündedir (*başlık b*). Aşağıda bu çözümler açıklandıktan sonra, şahsi görüşümüze yer verilmiştir.

(a) Eski Olaylara Koşulsuz Dayanılabilirliği Görüşü

Yeni Kanunun yürürlüğe girmesi ile birlikte, TTK m. 531'e dayalı olarak davalar ikame edilmiş; bu davaların bir kısmı da bidayet mahkemeleri tarafından karara bağlanarak Yargıtay'a intikal etmiştir. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, önüne gelen bir uyuşmazlıkta verdiği kararında bu hususa ilişkin Daire görüşünü açıklamıştır⁹⁴. Buna göre, "Dairemizin yerleşik içtihatlarında (Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 02.06.2014 tarih, 2014/3669 E. 2014/10238 K. sayılı ilamı, 13.06.2013 tarih, 2011/14131 E. 2013/12400 K. sayılı ilamı) "6103 sayılı TTK'nın Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkındaki Kanununun 3. maddesinin "Tarafların iradelerinden bağımsız olarak, kanunla düzenlenen hukukî ilişkilere, bunlar Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden önce kurulmuş olsalar bile, Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanır." hükmü uyarınca anonim şirketin haklı nedenlerle feshini düzenleyen 6102 sayılı TTK'nun 531. maddesi hükmünün yürürlüğünden önceki olaylara uygulanmasının mümkün olduğu kabul edilmiştir. Buna göre 6762 sayılı TTK döneminde meydana gelen hukuki olay ve işlemlerden dolayı haklı sebeple fesih davası açılabilmesi için bu olay ve işlemlerin 6102 sayılı TTK yürürlüğe girdikten **sonra da devam etmesi veya etkilerini devam ettirmesi ya da 6762 sayılı yasa döneminde meydana gelen olay, olgu ya da işlemlerin 6102 sayılı yasa zamanında meydana gelen olay ve olgularla bağlantılı olması gerekmektedir.** 6762 sayılı yasa döneminde gerçekleşen haklı sebeplere dayalı olarak 6102 sayılı TTK'nun 531. maddesi uyarınca anonim şirketin feshi davası açılabilmesi mümkündür. Bu itibarla yapılan açıklamalar karşısında mahkemenin "6762 sayılı TTK'nın yürürlükte olduğu zamanlarda meydana gelmiş olan, ancak 6102 sayılı TTK'nın yürürlüğe girmesinden sonra gerçekleşmiş olan

---

alan bırakılması gerektiği düşüncesiyle ikinci fıkra metinden çıkarılmıştır" ifadelerine yer verilmiştir.

⁹⁴ 11. Hukuk Dairesi, 2015/2939 E., 2016/937 K.

olgularla bağlantılı olan hukuki olay veya işlemlerin 6102 sayılı TTK'nun 531. maddesi kapsamında haklı sebepler çerçevesinde ele alınabileceği”ne yönelik gerekçesi yerinde değil ise de somut uyuşmazlık bakımından 6102 sayılı Yasa'nun 531. maddesinde öngörülen haklı sebeplerin varlığının davacı tarafça kanıtlanamamış olmasına göre sonucu itibariyle doğru olan kararın açılan bu gerekçe ile onanması gerekmiştir.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, yukarıda alıntılanan kararında –açıkça- eski hukuk döneminde meydana gelen hukuki olay ve işlemlerden dolayı haklı sebeple fesih davası açılabilmesi için bu olay ve işlemlerin 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu yürürlüğe girdikten sonra da **devam etmesinin veya etkilerini devam ettirmesinin** ya da eski hukuk döneminde meydana gelen olay, olgu ya da işlemlerin 6102 sayılı Kanun zamanında meydana gelen olay ve olgularla **bağlantılı olmasının** gerekmediğini ifade etmiştir. Diğer kararlarında bu yönde bir açıklama bulunmamakla birlikte, karşı oy yazılarından aynı yaklaşımın benimsendiği anlaşılmaktadır⁹⁵.

(b) Eski Olaylardan, Yalnızca Kendisi veya Etkisi Devam Eden veya Yeni Olaylar ile Bağlantılı Olanlara Dayanılabilirliği Görüşü

İleri sürülen ikinci görüş, eski hukuk döneminde meydana gelen olaylardan dolayı haklı sebeple fesih davası açılabilmesinin, bu olayların 6102 sayılı Kanun yürürlüğe girdikten sonra da **devam etmesi veya etkilerini devam ettirmesi** ya da eski hukuk döneminde meydana gelen olayların 6102 sayılı Kanun zamanında meydana gelen olaylarla **bağlantılı olması** halinde mümkün olduğu yönündedir⁹⁶. Burada *bir defaya özgü olarak gerçekleşmiş*

⁹⁵ Bkz. ve karşı. Y. 11. HD., 2015/12197 E. , 2016/2357 K.; 11. HD., 2015/2939 E., 2016/937 K.; 11. HD., 2015/5994 E., 2015/13820 K.; 11. HD., 2015/4504 E., 2015/12980 K.; 11. HD., 2015/6768 E. , 2015/10302 K. 11. HD., 2015/9088 E., 2016/2352 K.; 11. HD., 2014/3669 E., 2014/10238 K., 11. HD. 2015/8313 E., 2016/3066 K. sayılı karşı oy yazısı

⁹⁶ Çamoğlu, “Bir anonim şirkette çoğunluk ve azınlık grupları arasında ETK döneminden gelen anlaşmazlıklar olduğu; azınlığın yasal haklarının kullanılmasının engellendiği, şirketin mali durumu uygun olmasına rağmen uzunca bir süre kâr dağıtılmadığı olguları yeni TK yürürlüğe girdikten sonra da devam ediyor ve bu nedenler bir bütün olarak değerlendirildiğinde eğer haklı sebep olarak nitelendirilebiliyorsa, açılacak davada yeni TK uygulanacaktır. Çünkü bu varsayımda TK m. 531. Madde anlamında anonim şirketin feshine temel oluşturacak haklı sebep boyutuna ulaşmış olan nesnel olgular yeni Ticaret Kanunu döneminde de varlığını korumaktadır” ifadelerini kullanarak eski hukuk döneminde gerçekleşen olaylara, bu olayların yeni kanun zamanında *devam etmesi halinde* dayanılabilirliği görüşünde olduğunu belirtmektedir (Çamoğlu, Zaman Açısından Uygulanma, s. 16).

ve sona ermiş nesnel olaylar ile eski hukuk döneminde başlayıp yeni TTK zamanında devam eden (sınır aşan) olaylar veya hukuki sonucun ancak birden çok olayın birikimi üzerine oluştuğu haller arasındaki farklılığa işaret edilmektedir⁹⁷. Haklı sebep kavramı bakımından da durum böyledir; haklı sebebin varlığı için, bazen bir tek nesnel olgu yeterli olmayıp, birden çok olgunun birikimi gerekebilir⁹⁸.

Haklı sebebin takdiri, hâkime bırakılmıştır ve ileri sürülen olayların bir bütün olarak değerlendirilmesi gerekir⁹⁹. Örneğin limited şirket ortağının haklı sebeple şirketten çıkarılmasında olduğu gibi, ortağın belirli bir fiili,

---

Şahin, "...anonim ortaklığın haklı sebeple feshi davasının, ancak TTK'nun yürürlüğe girdiği tarihten sonra meydana gelen hukuki olgulara dayalı olarak açılması mümkün olabilecektir. eTTK döneminde meydana gelen hukuki olay ve işlemlerin 6102 s. TTK yürürlüğe girdikten sonra da devam etmesi halinde söz konusu olabilir. Bu bağlamda sürekli bir uygulama çerçevesinde meydana gelmiş olan, ancak bütün olarak değerlendirildiğinde haklı sebep olarak değerlendirilebilecek nitelikteki olguların bir kısmının Kanunun yürürlük tarihinden önce, bir kısmının yürürlük tarihinden sonra meydana gelmesi ihtimalinde, önceki olguların, TTK döneminde açılan haklı sebeple fesih davasında ileri sürülmesinin mümkün olup olmadığı sorunu gündeme gelmektedir... TTK'nun yürürlüğe girmesinden sonra meydana gelen olgular ile bağlantılı olan önceki olguların da dava çerçevesinde ileri sürülmesi mümkün olmalı ve mahkemenin haklı sebeplerin varlığı konusunda, ileri sürülen bu olguları da dikkate almak suretiyle sonuca varması gerekir" ifadelerine yer vermektedir (Bkz. ve karşı. Şahin, s. 49-50).

11. Hukuk Dairesi 2015/8313 E., 2016/3066 K. sayılı karşı oy yazısı, "...Somut davada, davalı şirket eski yasa zamanında kurulmuş olmasına ve o tarihte anonim şirketin haklı nedenle feshi yasadaki almamasına rağmen yeni yasanın yürürlüğe girmesiyle birlikte Yürürlük Yasası'nın 3. maddesi gereğince davalı şirketin de haklı nedenle feshi talep edilebilecek ise de haklı nedenle fesih sebeplerinin Yürürlük Yasası 2. maddesi gereğince yeni yasanın yürürlüğe girmesinden sonra gerçekleşmesi veya en azından eski yasa zamanında gerçekleşen sebebin yeni yasa döneminde de devam ediyor olması gerekir. Söz konusu olay eski yasa zamanında gerçekleşmiş ve tamamlanmışsa anonim şirketin feshinin tamamlanan olaya dayalı olarak talep edilmesine 3. madde cevaz vermemektedir. Somut davada maddi vakıalar eski yasa zamanında gerçekleşmiş ve tamamlanmış olup bu maddi vakıaların yarattığı olumsuz sonuçlar yeni yasa döneminde ve dava tarihinde hissedilse dahi bu durum şirketin feshi için yeterli olmadığından işbu davanın bu nedenle reddedilmesi gerektiği ve bu sebeple gerekçenin bu yönde düzeltilerek onanması görüşünde olduğumuzdan çoğunluğun kararına katılmıyoruz" şeklindedir. Benzer şekilde bkz. 11. HD., 2015/12197 E. , 2016/2357 K.; 11. HD., 2015/2939 E., 2016/937 K.; 11. HD., 2015/5994 E., 2015/13820 K.; 11. HD., 2015/4504 E. , 2015/12980 K.; 11. HD., 2015/6768 E. , 2015/10302 K. 11. 11. HD., 2015/9088 E., 2016/2352 K.; 11. HD., 2014/3669 E., 2014/10238 K., sayılı karşı oy yazıları.

⁹⁷ Çamoğlu, Zaman Açısından Uygulanma, s. 15; ayrıca haklı sebebin kavramsal niteliğine işaret eden Şahin, s. 50.

⁹⁸ Çamoğlu, Zaman Açısından Uygulanma, s. 15.

⁹⁹ Çamoğlu, Zaman Açısından Uygulanma, s. 15.

onun ihracı için yeterli haklı sebep oluşturmayabilir; ancak bu tutumun tekrarlanması halinde ortağın davranışları, haklı sebep ağırlığına ulaşabilir¹⁰⁰. Dolayısıyla eski hukuk döneminde başlamakla birlikte ancak o tarihte henüz haklı sebep düzeyine ulaşmamış olan olgulara yeni TTK döneminde bazı eylemlerin eklenmesi halinde olaylar bütün olarak değerlendirildiğinde haklı sebep oluşturuyorsa, ortağın ihracı davasında yeni TTK hükümlerinin uygulanacağı ifade edilmektedir¹⁰¹. Tıpkı limited şirket ortağının haklı sebeple şirketten çıkarılmasında olduğu gibi, eski hukuk zamanında meydana gelmekle birlikte, yeni TTK döneminde kendisi veya etkisi devam eden veya yeni olaylar ile bağlantı içerisinde olan olaylar, bir bütün olarak değerlendirildiğinde haklı sebebe vücut veriyorsa, TTK m. 531'in eski olaylara dayalı olarak uygulanması mümkündür¹⁰². Aksi halde TTK m. 531 yürürlüğe girmiş olmasına rağmen uzunca bir süre uygulanmaması ihtimalinin gündeme geleceği ifade edilmektedir¹⁰³.

(c) Görüşümüz

Haklı sebeple fesih hakkının tanındığı TTK 531. maddede, tipikliği sağlayan unsur "*haklı sebep*"tir. Öğretide ve uygulamada haklı sebep olarak kabul edilen olaylara bakıldığında, bunların devamlılık arz eden veya sistematik olan tekrarlanan olaylar olduğu görülmektedir¹⁰⁴. Pay sahiplerine tanınan diğer haklar ile ortadan kaldırılabilir türden *noktasal uyumsuzlukların* ise haklı sebebe vücut vermeyeceği ifade edilmekte; bu hallerde pay sahibinin kanun ve esas sözleşme ile tanınan diğer hukuki vasıtalara (sorumluluk davası, genel kurul kararının iptali gibi yollara) başvurması beklenmektedir. Haklı sebeple fesih davası ise, pay sahipliği haklarının kullanılması sonucu yapılan noktasal müdahalelerin, azınlığın menfaatlerinin sürekli ve etkin bir şekilde korunması bakımından işlevsiz kaldığı hallerde gündeme gelmektedir¹⁰⁵.

¹⁰⁰ Çamoğlu, Zaman Açısından Uygulanma, s. 15.

¹⁰¹ Çamoğlu, Zaman Açısından Uygulanma, s. 15.

¹⁰² Şahin, s. 50; Çamoğlu, Zaman Açısından Uygulanma, s. 16.

¹⁰³ Şahin, s. 50.

¹⁰⁴ Örneğin; şirketin *çöküşüne sebep olacak şekilde* kötü yönetilmesi, çoğunluk pay sahiplerinin, gücünü kötüye kullanarak *devamlı surette* şirketin ve azınlık pay sahiplerinin menfaatlerine aykırı hareket etmesi, bu bağlamda azlık pay sahiplerinin haklarının *sistematik bir şekilde* ihlal edilmesi, pay sahipleri arasındaki şahsi uyumsuzlukların, şirket ilişkisini objektif ve *sürekli olarak* katlanılmaz hale getirmesi gibi (Bkz. yukarıda başlık I, C)

¹⁰⁵ Azınlık pay sahiplerine tanınan genel kurul kararlarının iptali, toplantıya çağırılması, özel denetçi atanması, sorumluluk davası açma gibi hukuki olanakların, noktasal nitelikte

Yürürlük Kanunu m. 3, yeni bir pay sahipliği hakkının ve bu bağlamda azınlık hakkının -Yürürlük Kanunu m. 22 saklı kalmak kaydıyla-, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden önce kurulan anonim şirketler hakkında derhal uygulanacağını hükme bağlamaktadır. YürK m. 3, *içeriği kanunla belirlenen ilişkiler* bakımından, bu ilişkinin *yeni kanunun yürürlüğe girmesinden sonraya uzayan kısmında doğacak hukuki sonuçlar bakımından* yeni kanunun *derhal uygulanmasını* öngörmektedir. Buna göre,

➤ Eski hukuk döneminde haklı sebep oluşturacak ağırlığa ulaşmış olaylar, eğer Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarihte de *kendisi veya etkisi devam ediyor* ve bu olaylar şirketin feshini haklı gösteriyorsa,

➤ Eski hukuk döneminde meydana gelmiş, haklı sebep ağırlığına ulaşmamış ve fakat yeni hukuk döneminde meydana gelen *yeni olaylar ile bir bütün olarak değerlendirildiğinde haklı sebep oluşturduğu kabul ediliyorsa*,

eski hukuk döneminde meydana gelen olaylara dayalı olarak da TTK m. 531'de tanınan hak kullanılabilir. İlk halde "*haklı sebep*"e vücut veren olaylar, eski hukuk döneminde meydana gelmiş; ancak yeni hukuk döneminde de devam etmektedir ve kendisine sonuç bağlanmış bir olay olarak hâlâ mevcuttur. İkinci halde ise TTK m. 531'in uygulanma şartının tamamlanma anı yeni kanunun yürürlükte olduğu zamana isabet ettiğinden yeni kanunun uygulanması gerekir¹⁰⁶.

(*punktuelles Charakter*) olduğu, bu noktasal müdahalelerin azınlık pay sahiplerinin haklarını etkin ve kalıcı bir şekilde koruyamadığı hallerde haklı sebeple fesih davası açılabilirliği yönünde bkz. von Büren/Stoffel/Weber, N 1315-1317.

¹⁰⁶ 6103 sayılı Kanun m. 2/1-(c) gerekçesi, "*Hüküm, eski kanun yürürlükteyken meydana gelmeye başlamış, ancak yeni kanun zamanında tamamlanmış ve dolayısıyla sonuçlarını yeni hukuk zamanında doğurmuş bulunan tüm hukukî olayları yeni hukukun hâkimiyetine vermektedir*".

SONUÇ

Anonim şirketin haklı sebeple feshini talep hakkı ilk defa 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile bir azınlık hakkı olarak Türk hukukuna girmiştir. İki kanunun aynı konuda farklı hükümler içermesi halinde, zaman bakımından iki hukuktan hangisinin uygulanacağına ilişkin sorun ortaya çıkmaktadır. Eski hukuk ve Türk Ticaret Kanunu arasındaki bu düzen farkı, TTK m. 531'in zaman bakımından uygulanması hususunda bazı hukuki problemleri de beraberinde getirmiştir.

Bu çerçevede ilk problem, bu hakkın, kanunun yürürlüğe girmesinden önce kurulan anonim şirketler hakkında derhal yürürlüğe girip girmeyeceğidir. Haklı sebeple fesih isteme hakkı, taraf iradelerinden bağımsız olarak içeriği kanunla belirlenen bir hak olup; YürK m. 3 gereği, gerek Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden önce gerek sonra kurulmuş tüm anonim şirketler hakkında derhal uygulanır. İkincisi pay sahiplerine haklı sebeple fesih hakkı tanıyan, esas sözleşme hükümlerinin hukuki akibetidir. Esas sözleşme hükümlerine YürK m. 22 uyarınca on iki aylık süre için üstünlük tanınır; ancak bu sürenin dolması ile birlikte esas sözleşmedeki düzenlemeler yerine TTK m. 531 hükmü derhal uygulanır.

Bir diğer sorun da hakkı kullanan pay sahiplerinin, Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden önce meydana gelen olaylara dayanıp dayanamayacağıdır. Eski hukuk döneminde haklı sebep oluşturacak ağırlığa ulaşmış olaylar, eğer Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarihte de *kendisi veya etkisi devam ediyor* ve bu olaylar şirketin feshini haklı gösteriyorsa veya eski hukuk döneminde meydana gelmiş, haklı sebep ağırlığına ulaşmamış ve fakat yeni hukuk döneminde meydana gelen *yeni olaylar ile bir bütün olarak değerlendirildiğinde haklı sebep oluşturduğu kabul ediliyorsa*, eski hukuk döneminde meydana gelen olaylara dayalı olarak da TTK m. 531'de tanınan hak kullanılabilir.

KAYNAKÇA

- Baysal, Başak, “*Kanunların Zaman Açısından Yürürlüğü*”, Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu için Armağan, Yetkin 2004, s. 476-503.
- Beeler, Lukas/ von der Crone, Hans Caspar, “*Auflösungsklage nach Art. 736 Abs. 4 OR. Entscheid des Schweizerischen Bundesgerichts 4A_475/2009 vom 5. März 2010 in Sachen X (Beschwerdeführerin/Klägerin) gegen Y SA (Beschwerdegegnerin/Beklagte)*”, Schweizerische Zeitschrift Für Wirtschafts- und Finanzmarktrecht; 2010, s. 329-339.
- Bertsch, Wilfried, Die Auflösung der Aktiengesellschaft aus wichtigen Gründen, Verlag H. R. Sauerländer & Co., Aarau, 1947.
- Böckli, Peter, Schweizer Aktienrecht, 4. Auflage, Schulthess Juristische Medien AG 2009.
- Brändli, Gian, CHK-Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, 2. Auflage, Schulthess Juristische Medien AG 2012, (CHK-Brändli).
- Bürgi, W. Wolfhart, Das Obligationenrecht, 5. Teil, Die Aktiengesellschaft, b/2: Art. 698-738, Schulthess & CO AG, Zürich 1969.
- Çamoğlu, Ersin, Kollektif Ortaklığın Haklı Sebep Feshi ve Ortağın Haklı Sebep Çıkarılması, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008.
- Çamoğlu, Ersin, Yeni Türk Ticaret Kanununun Zaman Açısından Uygulanması, Yargı Dünyası, Sayı: 217, 2014 (Ocak) s. 11-16 (Çamoğlu, Zaman Açısından Uygulanma).
- Erdem, Nuri, Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012.
- Eren, Fikret, Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 14. Baskı, Ankara 2012.
- Forstmoser, Peter, “*Vom alten zum neuen Aktienrecht*”, Schweizerische Juristen-Zeitung (SJZ) 88 (1992) 137 vd., 157 vd.
- Forstmoser, Peter/Meier-Hayoz, Arthur/ Nobel, Peter, Schweizerisches Aktienrecht, Verlag Stämpfli+Cie AG Bern 1996.
- Habegger, P./ Benedick, G., Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Herausgeber: Marc Amstutz, Peter Breitschmid, Andreas Furrer, Daniel

- Girsberger, Claire Huguenin, Markus Müller-Chen, Vito Roberto, Alexandra Rumo-Jungo, Anton K. Schnyder, Schultess 2007.
- Hatemi, Hüseyin, İntikal (Geçiş) Dönemi Hukuku, İstanbul 2004.
- Hürlimann-Kaup, Bettina/Schmid, Jörg, Einleitungsartikel des ZGB und Personenrecht, 2. Auflage, Schulthess 2010.
- İlbasmış Hızlısoy, Özlem, Anonim Şirketin Haklı Sebep Feshi, Adalet Yayınevi, Ankara 2016.
- Kilde, Gisela, CHK-Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, 2. Auflage, Schulthess Juristische Medien AG 2012, (CHK-Kilde).
- Kunz, Peter, “Zur Auflösungsklage Art. 736 Ziff. 4 OR-Garant für ein Indirektes Austrittsrecht?”, Zum 70. Geburtstag von Rolf Bär, Bern 1998, s. 242.
- Schucany, Emil, Kommentar zum schweizerischen Aktienrecht, 2. Auflage, Zürich 1960.
- Schwander, Ivo, OFK-Orell Füssli Kommentar, ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Orell Füssli Verlag AG 2011, (OFK-Schwander).
- Serozan, Rona, Hukukta Yöntem, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2015.
- Stoffel, A. Walter, “Gesellschaftsrecht 2010” Schweizerische Zeitschrift für Wirtschafts- und Finanzmarktrecht, Schulthess Juristische Medien AG 2010, s. 68-83.
- Şahin, Ayşe, Anonim Ortaklığı Haklı Sebep Feshi, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013.
- Tekinalp, Ünal, “Türk Ticaret Kanunundaki Boşluk: Anonim Ortaklığın Önemli Nedenlerle Feshi, Çoğunluk Gücünün Kötüye Kullanılmasına Karşı Bir Araç”, İktisat ve Maliye Dergisi, C. XXI, S. 8, s. 321-326.
- Stäubli, Christoph, Basler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Obligationenrecht II, Art. 530-964 OR, Art. 1-6 SchlT AG, Art. 1-11 ÜBest (GmbH), Art. 1-2 ÜBest (Rechnungslegung 2011), Art. 1-3 ÜBest (GAFI 2014), (Herausgeber: Honsell, Heinrich; Vogt, Nedim Peter; Watter, Rolf), 5. Auflage 2016, (BSK OR II-Stäubli).

- Trezzini, Francesco, Kurz Kommentar OR, (Herausgeber: Honsell, Heinrich), Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel 2014, (KUKO OR-Trezzini).
- Tuor, Peter/Schnyder, Bernhard/Schmid, Jörg/Jungo, Alexandra, Das Schweizerische Zivilgesetzbuch, Schulthess Juristische Medien AG, 14. Auflage, Zürich 2015, s. 1357.
- Türk Hukuk Lûgatı, 3. Baskı, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1991.
- Vischer, Markus, Basler Kommentar Zivilgesetzbuch II, Art. 457-977 und Art. 1-61 SchIT ZGB, (Herausgeber: Honsell, Heinrich/Vogt, Nedim Peter/Geiser Thomas), Helbing Lichtenhahn Verlag, 5. Auflage 2015, (BSK ZGB II-Vischer).
- Vogt, Hans-Ueli/Enderli, Thomas, *“Die Auflösung einer Aktiengesellschaft aus wichtigen Gründen und Anordnung einer anderen sachgemässen Lösung” (Art. 736 ziff. 4 OR)-Bemerkungen aus Anlass von BGE 136 III 278 ff.*” Recht-Zeitschrift für juristische Weiterbildung und Praxis, Stämpfli Verlag AG, Bern 2010, s. 238-250.
- von Büren, Roland/Stoffel, Walter A./Weber, Rolf H, Grundriss des Aktienrechts mit Berücksichtigung der laufenden Revision, 3. Auflage, Schulthess Juristische Medien AG 2011.
- von der Crone, Hans Caspar, Aktienrecht, Stämpfli Verlag AG, Bern 2014.
- von Steiger, F. (*Çev. Tahir Çağrı*), İsviçrede Anonim Şirketler Hukuku, İstanbul 1968.